HANÇERDEKİ YARA İZLERİ

-BİR ŞEHRİN İÇİNDEN GEÇENLER-

SEFER GÖLTEKİN

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

/ otukennesriyat

YAYIN NU: 2330
EDEBÎ ESERLER: 1175

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-950-3

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Son Okuma: Şaban Özdemir

Düzelti: Ezgi Akyıldız

Kapak Tasarımı: Sefer Göltekin

Dizgi-Tertip: Mahmut Doğan

Kapak Baskısı: Çınar Matbaacılık

Baskı: Ötüken Neşriyat AŞ
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50
Sertifika Nu: 49269

İstanbul - 2026

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Sefer Göltekin: 1976 Bursa/Orhaneli doğumlu. 1994 yılından itibaren; radyo programcılığı, reklamcılık, gazete-dergi-kitap editörlüğü ve yayın yönetmenliği yaptı. 2007 yılında metin yazarı olarak göreve başladığı bir kamu kurumundan 2023 yılında emekli oldu. Şiirleri ve yazıları; *Gerçek Hayat*, *Derkenar*, *Yolcu*, *Otuzuncu Harf*, *Umran*, *GüneyBursa*, *Bursa Günlüğü* ve *Şiraze* dergilerinde yer aldı. *Vahiyle Gelen Hayat* (2004), *Kardeşime Mektup* (2008), *Emanet ve İhanet* (2010) kitapları Pınar Yayınları; *Bursa'da Yaşamak* (2011) BBB Kültür A.Ş. tarafından yayımlandı. Evli ve üç çocuk babası olan yazar, bir yayınevinde grafiker-tasarımcı olarak çalışmaktadır.

İçindekiler

Hikâyelerin Hikâyesi • 9

Yeşil Yakut Yüzük • 13

Hançerdeki Yara İzleri • 19

Mağripli Seyyah'ın Meşin Kaplı Defteri • 33

İbn Masum'u Yakan Ateş • 49

Kayıp Renk: Mercan Kırmızısı • 63

Cemal Kalfa'nın "Sır"rı • 79

Râz-ı Derûn • 89

Mührüsüleyman Otu • 91

Eşkıya Karabey'in Oyunu • 95

Akdeniz'de Kopan Kıyamet • 101

Ab-ı Hayat İksiri • 111

Mercan Kırmızısı:
Aramakla Bulunmaz Bir Nimet • 115

Ayine-i Cemal • 125

Hikâyelerin Hikâyesi

İki bin on bir yılının yaz aylarıydı. Doğu kapısından şehre girişimin dördüncü yılıydı. İkindi sularıydı. Orhan Camii'nin yanındaki Eskici Dede Çınarı'nın altına oturup bir yandan Köylü Pazarı'ndaki baharatçılardan taşan nane, kekik, tarçın, kimyon ve reyhan kokularından mürekkep havayı solurken bir yandan da Tuz Pazarı'na doğru, denizine koşan ırmaklar gibi akan insanlara bakıyor ve bu çağlayışın hiç bitmeyeceği vehmine kapılıyordum. Nereden geldiklerini anlayamadığım bir turist kafilesine Koza Han'ın tarihini anlatmaya çalışıyordu bir rehber, yanı başımda. Az ötemde, ellerindeki çantaların ağırlığıyla yıkıldı yıkılacak bir adam, bir yandan peşleri sıra gelen çocuklarına acele etmelerini söylüyor diğer yandan karısına sızlanıyordu durmadan. Gömlekleri pantolonlarına sığmayan, yakaları bağırları açık, kravatları boyunlarıyla göğüsleri arasına kondurulmuş, kimi lacivert, kimi kırmızı, kimi mavi üniformalarıyla her hallerinden talebe oldukları anlaşılan tekmil gençlerin kulakları siyah ve beyaz kablolarla ceplerine bağlıydı. On yedilerinde bir kızın ellerini, saçlarının her teli ayrı istikamete bakan, kulak memelerinden, dudak uçlarından renkli küpeler sallanan bir gencin elleri kavramıştı sıkı sıkı.

İki bin on bir yılının yaz aylarıydı. Hava sıcaktı. Birden beşe kadar bütün talebelerin aynı sınıfı paylaştığı ilk mektep çağlarım, dünyanın en büyük şehirlerinden biri sandığım bir ilçedeki ortaokul anılarım, aynı köyden dört farklı ailenin biricik oğullarıyla bir bekâr evinde kaldığım lise yıllarım bir bir geçti gözlerimin önünden. Okuduğum ilk kitap, işittiğim ilk azar, yazdığım ilk mektup, karıştığım ilk kavga, gizlice içtiğim ilk sigara gelip durdular

Yeşil Yakut Yüzük

Âdem ile Havva yok iken var idim ben. Su, süt, şarap ve bal tadı var damağımda hâlâ. Kevser Irmağı'nı gördüm; Tesnim karışımını, Kâfur suyunu, Selsebil Pınarlarını. Testilerdeki Main'i sonra; kadehlerdeki şarabı… Me'vâ'yı, Adn'i, Darü'l-Huld'u, Darü's-Selam'ı, Nâim'i, Karâr'ı ve İlliyyûn'u gördüm…

Birimiz beyaz inciden, birimiz kırmızı yakuttan, birimiz zebercetten, birimiz sarı mercandan, birimiz beyaz gümüşten, birimiz kırmızı altından, birimiz miskten, birimiz terleyen inciden…

Yaradan, kulları için hazırladı bizi. O kullar ki korkudan ve üzüntüden azade, kalplerinden kin ve nefret sökülmüş; ellerinde altın tepsiler, tabaklar ve kadehler içinde yiyecek ve içecek ikramları, yanlarında iri gözlü huriler; ipek ve atlas elbiseler içinde karşılıklı sohbet edecekler.

Her taraf misk-u amber, her yanda akla hayale gelmedik nimetler. İnciden yapılma çadırlar, bir ucundan bir ucuna yüz yılda varılamayan ağaç gölgeleri, kulların güzelliğine güzellik katan rüzgârda sallanan tarifi namümkün büyüklükte ağaçlar…

Asma bahçeleri, hurmalar, tatları farklı ekinler, zeytin ve nar, üzüm bağları, meyveleri sarkmış muz ağaçları, yüklü dalları bükülen kiraz ağaçları… Dalların uğultusu eşsiz birer nağme, kuşların sesleri ayrı birer tesbihat. Toprağımız zâferan; toprağımız katıksız ve beyaz bir ekmek gibi halis miskten.

Ölüm yok, hastalık yok, keder yok, sıkıntı yok, yorgunluk yok, bitkinlik yok; esenlik ve güvenlik var sade.

Âdem ile Havva yok iken var idim ben. Firdevs cennetlerinde bir bahçeydim.

Hançerdeki Yara İzleri

Süleyman'ın gidişiyle İsa'nın gelişi arasındaydı zaman. Sur Kenti Kraliçesi Elissa'nın Tunus imparatorundan bir öküz postu kadar yer isteyip, Akdeniz kıyılarına ilmek ilmek Kartaca'yı işlemesinin üzerinden altı asır geçmişti.

Altı asırda, Bengazi'den Aşkar'a uzanan Afrika'nın kuzey kıyıları ile Endülüs-Malta arasındaki bütün adalar Kartacalıların hâkimiyetine girmişti. Küçük muharebeler, deniz ticaretinden arta kalanlar ve anlaşmalarla günden güne büyüyen Kartaca, Roma'nın iştahını kabartıyordu.

Sicilya'nın Roma'ya bakan yüzünde Akdeniz kavgası yapılırken, yüz yıllık bir savaşın kucağına doğdu Anibal. Altı asır boyunca, atalarını sürgüne zorlayan Romalılara karşı içlerinde bir kin büyüten her Kartacalı çocuk gibi Anibal da Roma'ya karşı içindeki kini hiç öldürmeyeceğine ant içerek büyüdü. Tahta kılıcını narin ağaç dallarına her vuruşunda bir Romalıya haddini bildirdiğini hayal etti. Babasıyla birlikte katıldığı her savaştan zaferle döndü evine. Gerçek bir kılıcın kabzasını kavradığında, talim faslını çoktan geçmiş, birkaç düşmanın başıyla gövdesini ayırmıştı bile. Kılıç da kalkan da vücudunun ayrılmaz bir parçası haline gelmişti. Yirmi beşlerine geldiğinde Kartacalı herhangi bir genç değil İspanya ordusunun komutanıydı… Darbe üstüne darbe indirdi Romalılara, kuşatmadan kuşatmaya koştu. Sayısı yüz bine ulaşan ordusunu onlarca fille güçlendirdi. Kabileleri ezip, vadilere geçti. Geçilmez denilen her engelin eteğinde, "Ya bir yol bulacağız, ya bir yol açacağız!" diyerek aştı dağları. Vur-kaçlarla yavaşladığını düşündüren Anibal'ın; Roma'nın son ordusunu dehasıyla tuzağa çekip "hilal düzeni"nde bozguna uğratmasıyla artan itibarı, Kartaca Senatosu'nu bile korkuttu.

Mağripli Seyyah'ın Meşin Kaplı Defteri*

Bilad-ı Rum'un bütün şehirlerine doğu kapılarından girmişti Seyyah, güneşle birlikte. Bir yıldır bu topraklardaydı. Yirmi yaşındayken, Mağrip'in Tanca ilinden Beytullah'ı ziyaret maksadıyla çıkışının üzerinden sekiz yıl geçmişti.

İlk kez bu sabah, girdiği bütün şehirler geçti gözlerinin önünden. Kahire'yi, Suriye'yi, Kudüs'ü, Medine'yi ve Mekke'yi andı. Basra, İsfahan ve Şiraz'ı unutmadı. Hülâgû Han yüzünden, Bağdat'ı hep yağmalanmış bir şehir olarak hatırlayacaktı.

Ne çabuk geçiyordu zaman. Daha dün Lazkiye'den kalkan bir Ceneviz gemisi onu Alaiye'ye bırakmamış mıydı? Ne vakit ulanmıştı; Antakya'dan Isparta'ya, Ladik'ten Konya'ya, Kayseri'den Sivas'a, Amasya'dan Erzurum'a, İzmir'den Karesi'ye uzanan yollar da onu Bursa'nın eteklerine bırakmıştı?

İlk kez bu sabah batı kapısından girecekti bir şehre, güneşe karşı. Hasır yatağın üzerinde doğrulup şehre baktı. Gözleri kamaştı birden. Keşiş dağının tepelerinden ilk ışıklarını şehrin üstüne boca eden güneş miydi gözlerini alan yoksa sırtını dağa yaslamış şehir mi bilemedi. Bakışlarını biraz aşağıya kaydırdığında, bir süvari bölüğünün tozu dumana katarak ovayı yarıp şehre girişini gördü. Yerinden kalkarak, az ötede küçük bir gözeden çıkıp kendi arkınca yol alan, uzaktan bakınca cılız ve fakat berrak bir serinlik, bedene yürütünce dirilik ve hayat veren suda elini yüzünü yıkadı.

Geri döndüğünde, cariyesi Margalita ile karşı karşıya geldi; Bilad-ı Rum'un en güzel hediyesiyle… Kehribar gözlerine Afrika sıcaklığını, incecik kaşlarına Akdeniz kıyılarını, upuzun saçlarına Kızıldeniz'i saklayan dilber…

İbn Masum'u Yakan Ateş

–Bu, İbn Masum'dan dinlediğimdir–

Ben İbn Masum… Hemedanlı bir hekimin himayesine girişimin üzerinden otuz yıl geçti. İlk nefesimi aldığımda annem, ilk adımımı attığımda babam terk etmiş dünyayı. Suretleri kayıp. Beni himaye eden Ebu Haris'i babam, zevcesi Gazel Hatun'u da anam bildim. Allah var; çiçek hastalığına yenilip darı-ı bekaya irtihal eden tek oğulları Haris'i sever gibi sevdiler beni. Haris diye ünlediler, Haris kaldı adım.

Doğup büyüdüğüm yer, İbn Sina'nın son nefesini verdiği yerdi. Belki büyük üstadın açtığı yolun yolcusuz kalmaması gerektiğine olan inançlarından belki de oğullarının elinden şifa bulan bir hastanın dualarında anılmak arzusundan olsa gerek; burada doğan her çocuğun mutlaka Kur'an ve hadis, edebiyat ve dil başta olmak üzere kelam, fıkıh, akait, sarf, nahiv, tıp ve doğa bilimi hakkında bilgi sahibi olması istenirdi. Ama kimi dülger olurdu kimi külekçi, kimi nalbant olurdu kimi hamal, kimi saraç olurdu kimi hallaç, kimi çerçi olurdu kimi hakkak...

Beni akranlarımdan ayıran, babamın Acem diyarının en ünlü darüşşifasında hekim olmasıydı. Yaşıtlarım mütalaaları oyunlara bağlarken, ben şifahanenin muayene ve müşahede odaları arasında mekik dokur; hekimlerin, hastabakıcıların ve hastaların yardımına koşardım.

Ben İbn Masum... Önceleri çok korktuğumu belli etmesem de sonradan alıştığım inilti sesleri, sonu gelmeyen öksürük nöbetleri, kusmuk kokuları, hasta yakınlarının ayyuka çıkan ağıtları arasında geçti çocukluğum. Kolu olmayanın kolu, ayağı olmayanın ayağı, mecali olmayanın mecali oldum. İlaç dağıttım, su taşıdım oda oda. Aş bile

Kayıp Renk: Mercan Kırmızısı

Savaş meydanından kaçışla başlıyordu bu hikâye... Kınlarından çıkmak için sabırsızlanan kılıçları kabzasından sıkı sıkıya kavrayan sipahileri; talimlerini, toprağı kalburdan geçirilmiş Atıcılar Meydanı'nda yapan ve hiçbir menzil atışını ıskalamayan kemankeşleri; uzaktan bakınca kimi çakmak taşından, kimi kemikten, kimi boynuzdan, kimi bakırdan, kimi tunçtan yapılmış temrenleri ile bir sazlığı andıran mızrakçıları; yerlerinden fırladıklarında hemen bütün meydan savaşlarının seyrini değiştiriveren yaya ve müsellemleri; ordular arasında mekik dokuyan, bütün bildikleri çaldıklarından ibaret olan casusları; hangi ağacın altına gizlendiği bilinmeyen ancak çıkardıkları uğultu ile bütün sesleri bastıran filleri; göğe uzandığında yedi başlı ejderhaya dönüşen yeşilli kızıllı bayrakları ile aralarına aldıkları sultana güven veren ulûfecileri; kös, davul, nekkare, zurna ve zil sesleri ile İsrafil'in surunu aratmayan mehteranı; bütün birikimlerini ortaya döken musahipleri; alpleri, beyleri, paşaları, vezirleri, vezir-i azamları ve en nihayet dev gibi orduların sultanlarını savaş meydanında bırakıp, üç farklı yöne doğru at sürüyordu üç oğul; belki yarın belki yarından da yakın bir vakitte boş kalacak olan tahta ilk oturan olabilmek için...

Üç oğulun üçü de biliyordu birazdan okların, yayların, kılıçların, kalkanların, kargıların, bıçakların, gürzlerin, döğenlerin, tırpanların, teberlerin, yatağanların yerinden fırlayacağını; göklere yükselen toz bulutları içinde gözün gözü görmeyeceğini; kolların bir yere, ayakların bir yere, başların başka bir yere savrulacağını, oluk oluk akan kanın, denizini arayan bir ırmak gibi coşacağını ve en nihayetinde çok olanın az olana galebe çalacağını… Biliyorlardı,

Cemal Kalfa'nın "Sır"rı*

Bakırcılar Çarşısı'nın orta yerindeki dükkânın kapısını her sabah besmele ile açmak ve indirildiğinde sergen vazifesi gören tahta kanadın üzerine türlü renk ve ebattaki aynaları tek tek, itina ile sildikten sonra dizmek Cemal Kalfa'nın göreviydi. On beşinde, dükkânın miftahını ustası Aynacı Mahir'in elinden aldığı günden itibaren tam on beş yıl boyunca üstüne güneşi doğurmadan açtı kapıyı. Önce yerleri süpürdü toz kaldırmadan. Cama sır verdikleri bitişik odaya geçip ocağı yaktı. Koca bir güğümde kaynayan suyun birazını bakır demliğe boşaltıp içine Aynacı Mahir'in dolunay zamanı heybesini alıp çıktığı ve üç gün boyunca gelmediği günlerde toplayıp kuruttuğu bitki çaylarından bir tutam koydu. Ustasından dinleye dinleye öğrenmişti artık ıhlamurun soğuk algınlığına, ısırganın ağrılara, biberiyenin nefes darlığına, rezenenin mide rahatsızlığına, hindibanın eklem ağrılarına, kekiğin öksürüğe, zencefilin kan dolaşımına, adaçayının asap bozukluğuna iyi geldiğini.

Dört bir yanı dolanıp şehrin havasını yenileyen rüzgâr, Aynacı Mahir'in kapıları açılan dükkânını da tazeler, insana dirilik veren bir serinlik bırakır geride. Güneş yükseldikçe demlenen çayın buharından dağlar, ovalar, çayırlar, uzak diyarlar yükselir. Sonra ardına kadar aralanır kapısı Bakırcılar Çarşısı'nın. Cemal'den sonra ya Kalaycı Musa'dır gelen ya Bakırcı Salih. Kazanların, testilerin, leğenlerin, bakraçların, ibriklerin, tepsilerin sesi birbirine karışırsa eğer, Ferruh Usta'dır. Çok nadir de olsa bir tüccardır ya Hindistan'dan, ya Afganistan'dan, ya İsfahan'dan.

Sabah namazını Ulu Cami'de kılan Aynacı Mahir, Koza Han'ın güney kapısından girip sırasıyla Fidan Han'a, Geyve Han'a, Bedesten'e, Emir Han'a ve İpek Han'a uğrama-

Râz-ı Derûn

–Tetimmetü'l-Hikâyât–

Doğu kapısından şehre girişimin dördüncü yılından itibaren tam on yıl boyunca, içinden geçenleri anlattı şehir, derûnundaki sırları paylaştı. O konuştu ben dinledim. Akşamlara kadar dinlediklerimi, sabahlara kadar yazıya döktüm. Kendimden bir şey katmadım. Beni zorlayan şehrin, bazen başlangıcını hemen, sonunu üçüncü yılda; bazen bitiş cümlesini beşinci yılda, başını onuncu yılda anlattığı hikâyeleri bir araya getirmek oldu. Bir araya getirdiklerimi tekrar tekrar okuyunca, bazı hikâyelerin hatta hemen hepsinin nâkıs olduğunu fark ettim. Notlarımı yeniden gözden geçirdiğimde, eksik parçalar ortaya çıktı lakin bu defa da bulduklarımı yazdıklarıma ulamanın, hikâyelerin bütünlüğüne zarar vereceğinden korktum. Çareyi, bu zeyili yazmakta buldum...

Mührüsüleyman Otu

–Bu; "Yeşil Yakut Yüzük" hikâyesinin zeylidir–

Süleyman'ın duası kabul olmuş, kökünden ucuna şifa ile dolmuştu mührüsüleyman otu. Çok uzun sürmedi şifacıların elinde devaya dönüşmesi. Ay tutulunca ayrı, güneş tutulunca ayrı toplandı. Güneş doğarken ayrı, tam tepedeyken ayrı, batarken ayrı toplandı. Her toplanışın etkileri ölçüldü. Hangi zamanda ve hangi halde iken toplanması gerektiği az çok aşikâr oldu. Çiçeği ayrı, yaprağı ayrı, kökü ayrı hastalıklarda kullanıldı. Tek başına da kullanıldı, başka otlarla karıştırılarak da kullanıldı. Çeşit çeşit ballarla birlikte ezildi, sular eklendi, kaynatıldı, soğutuldu. Şurup da yapıldı merhem de yapıldı. Pers Kralı Büyük Kiros'un, oğlu Kambises'in doğumunun hemen ardından bir illete yakalanan eşi Casandane'nin vücudunu eski güzelliğine kavuşturunca, mührüsüleymanın ünü daha da yayıldı.

Casandane, doğum yaptıktan sonra ayağa kalkamamıştı. Bir süre sonra da vücudu yumrular, çıbanlar ve siğillerle doldu. Gittikçe büyüdüler ve Casandane'yi, görenin arkasına bile bakmadan kaçacağı bir hale getirdiler. Büyük Kiros; ülkesinde ne kadar emci, otacı, ebe ve şifacı varsa Casandane'nin tedavisi için hepsini bir araya topladı. Kimi otlardan, kimi köklerden, kimi yenmez bitkilerden, kimi böceklerden karışımlar hazırladı. Deva diye içirilen terkipler, sürülen merhemler; yumruları azdırdı, çıbanları kızdırdı, siğilleri coşturdu.

Emciler, otacılar, ebe ve şifacılar "Bizim bilgimiz de görgümüz de bu kadardır. Ötesi tanrıların merhametine kalmıştır!" dediler. Büyük Kiros, "Ben Kiros'um, evrenin kralı, büyük kral, güçlü kral, Babil'in kralı, Sümer ve

Eşkiya Karabey'in Oyunu

–Bu "Hançerdeki Yara İzleri" hikâyesinin zeylidir–

Demirci Efrain'in kızı Sofia, her gün yolunu gözledi sevdiğinin. Üzengi için, nal için, mıh için, eyer süsü için demirci dükkânına uğrayan her savaşçıya Anibal'ın ordusunu sordu. Haberini aldığı her zaferi, Ahras'ının gelişine müjde saydı. Yenilgi haberleri üst üste gelmeye başladığında, başını öne eğip, için için ağladı. Ahras'ın, göğsünün ortasından hançeriyle kalbine uzanan bir yol açtığı gün ise içinde kopan fırtınayı hayra yormadı. Bir daha da haber sormadı hiçbir savaşçıya. Ufuklara kaymadı bakışları, uzakları kollamadı. Ahras'tan başkasına aralamadığı gönül hanesinin kapılarına kilitler vurdu. Örsün üzerindeki demiri döven çekiçle, yalnızlık şarkılarına ritim tuttu bir ömür.

Ahras'ın, Anibal'ın mezarının hemen yanına kazdığı ve içinde canına kıydığı mezarını "Bunu sana yapacağım iyiliğe say!" diyerek göğsündeki hançeri alan yaşlı bir çoban kapattı. Sonra da oturup hançere baktı uzun uzun. Kabzasındaki işçiliği, çeliğindeki keskinliği hiçbir hançerde görmemişti daha önce.

Koç katımı fırtınalarından aylar sonra doğan kuzular, hepitopu yirmi beş-otuz kadar olan koyun sürüsünün verdiği süt, yoğurt, kaymak ve tereyağının geliri ile idaresi zar zor yapılan derme çatma bir evden başka bir şey yoktu elinde çobanın. Oğluna koyu bir yoksulluk ve yoksunluğu miras bırakacak olmanın hüznü, yaşlandıkça daha çok derinleştirmişti alnındaki çizgileri. Ahras'ın mezarını kapattıktan sonra elindeki hançere bakarken kararını vermişti; akşam eve vardığında oğlunu karşısına alacak ve sahibi olduklarının sahibi yapacaktı onu.

Akdeniz'de Kopan Kıyamet

–Bu "Mağripli Seyyah'ın Meşin Kaplı Defteri" hikâyesinin zeylidir–

Mağrip'in Tanca iline bir şey göndermenin en kolay yolu, Cenevizli bir tüccar bulmaktan geçiyordu. Ahi Şemseddin, Mağripli Seyyah'ın meşin kaplı defterini, İbn Cüzey'e sağ salim ulaştıracağına inandığı ve kısa süre içinde kendisini ziyarete geleceğini bildiği ismi beklemeye başladı. O isim, Sakız Adası'nda oturan Cenevizli tüccar Rafael Adorno'nun Bursa'daki vekili Ingum Giustiniani'den başkası değildi.

Ingum Giustiniani, iyi bir ipek tüccarıydı. Asya'da üretilenleri Avrupa'ya, Avrupa'da üretilenleri Asya'ya ulaştıran yol olan İpek Yolu'nda on beş yıl geçiren Ingum Giustiniani, bu yolculukların her anını çok iyi değerlendirmiş, dünyanın en pahalı ürünlerinden biri olan ipek ile ilgili bütün detaylara hâkim olma fırsatı yakalamıştı. Bu yolculuklardan birinde, Özbekistan'da duymuştu mesela "Kainatta iki büyük yol vardır: Gökyüzünde Samanyolu, yeryüzünde İpek Yolu!" sözünü. "Harir"in, "kutay"ın, "barçın"ın, "ağın"ın, "ibrişim"in ve "ikat"ın ipek veya ipekli kumaş anlamında kullanıldığını bu yolda öğrenmişti. Kelebeklerin dut yapraklarına yumurtalarını bırakıp birkaç gün sonra ölüşlerine, baharda larvaların uyanıp iştahlı iştahlı yaprak yiyişlerine ve bir süre sonra kozalarını örüşlerine, kozasını ören tırtılın ördüğü kozayı parçalayıp kelebek olarak uçup gitmesine izin verilmeden sıcak suda öldürülmesine ve en nihayet tel tel liflerin ham ipeğe dönüşmesine hep bu yolculuklar sırasında şahit olmuştu. Bu süreçte satın aldığı ancak elinden çıkarmaya kıyamadığı küçük bir koleksiyonu bile olmuştu. İpek paralar, ipek kâ-

Ab-ı Hayat İksiri

–Bu; "İbn Masum'u Yakan Ateş" hikâyesinin zeylidir–

Allah var, Efsun'un yüzüne bakarken ölüm aklına gelmedi İbn Masum'un. Umut geldi, hayat geldi ama ölüm gelmedi. Ne ki, ilk başlarda aklına gelmeyen ölüm, Efsun'un vücudunun hiçbir terkibe tepki vermeyişiyle, sinsi sinsi çöreklenmeye başladı içine.

Gezgin el-Kûtî ile konuştuktan sonra çok meyletti, ab-ı hayat iksirinin peşine düşme niyetini Efsun'a açmaya lakin bir türlü beceremedi. Nihayet, sabahında yola çıkacağı gecenin başında söyleyiverdi: "Bilesin ki, aynü'l hayat peşinde değilim. Zira insan ebedi değildir ancak ol Yaradan'ın istemesiyle ebediyen yaşatılacaktır, amenna... Ben, insanı naçar bırakan arazların vücuttan def'ine talip olmuşum. Ol Peygamber'in, 'Allah şifasını vermediği hiçbir hastalık yaratmamıştır,' sözüne iman etmişim!"

Gözlerini, İbn Masum'un gözlerinden pencereden görünen göğün yüzüne çevirdi Efsun ve sustu bir süre. Susarak konuştukları demlere benzemeyen bir suskunluktu bu; İbn Masum'un, dilini bilmediği bir suskunluk.

Yalvaran bakışlarla, Efsun'un "Git ve beni yataklara mahkûm eden bu hastalığın ilacını bul getir uzak diyarlardan!" demesini bekledi İbn Masum; "Sen bir eczacısın ve bulsan bulsan sen bulursun derdimin devasını!" demesini bekledi.

"Ben," dedi, "sana en başında söyledim hastalığımdan şikâyet etmediğimi. Benim de inancım odur ki, hekimler bunca yıldır bir çare bulamadıysa hastalığıma, bir hikmeti vardır. Sen şimdi bana abıhayat dersin, bengi su dersin, âb-ı zindegîden bahsedersin. Sen de bilirsin ki bunlar esâtîrü'l-evvelîndir. Hatta ve hatta birlikte okuduk ölüm-

Mercan Kırmızısı: Aramakla Bulunmaz Bir Nimet

–Bu "Kayıp Renk: Mercan Kırmızısı" hikâyesinin zeylidir–

Bursa'dan Semerkant'a getirilenler, mesleklerine uygun olarak şehrin farklı bölgelerine gönderilirken, Şeyh Cezerî Keş'teki medresede görevlendirildi. Emir Timur'un ölümüne kadar burada dersler verdi. Daha sonra Sultan Halil'den izin alıp Buhara'ya geçti. Bir müddet de burada ders verdi. Daha sonra da Yezd, İsfahan ve Şiraz'da görev yaptı. Önceleri Şiraz'da kalmayı istemedi lakin zaman geçtikçe burayı benimsedi ve bir dârülkurrâ yaptırdı.

Miladın bin dört yüz on dokuzuncu yılında hacca gitmek için yola çıktı Şeyh Cezerî. Ne yazık ki Basra-Mekke arasında kalan Uneyze yakınlarında bedevilerin saldırısına uğrayarak soyuldu. Canını zor kurtarıp Uneyze'ye sığındı. Hacca yetişemeyecekti. Bir sonraki yıla bıraktı hac ifasını ve Uneyze'deki günlerini eser yazarak değerlendirdi. Sonraki yıl hac görevini yerine getirip Şiraz'a döndü. Yaklaşık beş yıl sonra Dımaşk'a oradan da Kahire'ye geçti. Yıllar önce gizlice ayrıldığı Kahire'de bu kez saygıyla karşılandı. Ömrünün beşinci haccını ifa etmek üzere yola çıktı ve sonrasında Şiraz'a geçti. Geride Kur'an, hadis, siyer, tarih, tabakat, terâcim ve diğer ilimler üzerine yüzden fazla kitap ve risale bırakan Şeyh Cezerî, bin dört yüz yirmi dokuz yılının son ayında Şiraz'daki evinde Hakk'a yürüdü.

Yağmalanan ülkelerden toplanıp Semerkant'a getirilen ve burada alıkonan maharetli insanlar, Emir Timur'un ölümüyle şehzadeler arasındaki taht mücadelesini fırsat bilip ya kaçarak ya da izin alarak kendi ülkelerine dönmeye başlamışlardı. Nakkaş Ali ile birlikte Bursa'ya giden Tebrizli ustaların Semerkant'tan ayrılışı da bu tarihlere denk ge-